

Міжнародне право

УДК 341.01

Ольховська Анна-Марія Анатоліївна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Ольховская Анна-Мария Анатольевна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Olkhovska Anna-Mariia

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Чорнобривець Радіон Євгенійович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Чернобривец Радион Евгеньевич

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Chornobryvets Radion

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Асірян Сюзанна Рафіківна

кандидат юридичних наук, асистент

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Асирян Сюзанна Рафиковна

кандидат юридических наук, ассистент

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

Assyrian Suzanna

PhD in Law, Assistant

Yaroslav Mudryi National Law University

**ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 2 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ
ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД ПІД ЧАС
ЗДІЙСНЕННЯ ВИДАЧІ ОСОБИ (ЕКСТРАДИЦІЇ)
ПРИМЕНЕНИЕ СТАТЬИ 2 КОНВЕНЦИИ О ЗАЩИТЕ ПРАВ
ЧЕЛОВЕКА И ОСНОВНЫХ СВОБОД ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ
ВЫДАЧИ ЛИЦА (ЭКСТРАДИЦИИ)
APPLICATION OF ARTICLE 2 OF THE CONVENTION ON THE
PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL
FREEDOMS DURING THE PERSONAL PASSING (EXTRADITION)**

Анотація. Досліджено питання застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод під час здійснення видачі особи (екстрадиції). Людина, її життя, здоров'я, честь та гідність є найважливішими цінностями демократичного суспільства. Право на життя є фундаментальним, адже забезпечує природне існування особи. Виокремлено, що право на життя є непорушним та не підлягає дискримінації у будь-яких її проявах. Проаналізовано питання закріплення норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а саме положень щодо права на життя особи не лише на національному, але й також на міжнародному рівнях. Зокрема, Україна, будучи правовою державою, підписала ряд міжнародних угод, положення яких вона, безпосередньо, ратифікувала. Окрім того, наша держава є членом міжнародних організацій і тому взяла на себе зобов'язання, які повинна виконувати відповідно до норм чинного законодавства. Зокрема, держави зобов'язані створити якісний механізм захисту та охорони права на

життя людини. Проаналізовано процес дотримання права людини на життя під час здійснення екстрадиції. Беручи до уваги той факт, що організована злочинність почала поширювати ще більше, зокрема, на територіях декількох держав одночасно, правовий інститут видачі особи злочинця набуває досить актуального значення на сьогодні. Зазначено положення національного законодавства щодо здійснення видачі особи правоохоронними органами України. Видача особи під час здійснення кримінального провадження, є однією з форм реалізації міжнародного співробітництва у даній сфері. Незважаючи на це, потрібно брати до уваги, що право життя є непорушним, тому не може бути порушеним під час здійснення екстрадиції. У роботі проаналізовано практику міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях, досліджено проблеми, які виникають в процесі здійснення екстрадиції. Незважаючи на те, що право на життя закріплене на законодавчому рівні, держави не завжди дотримуються положення міжнародних договорів, і тим самим неякісно виконують свої обов'язки. У зв'язку з цим, розглянуто практику розгляду скарг Європейським судом з прав людини.

Ключові слова: екстрадиція, право на життя, міжнародне співробітництво, захист прав і свобод, міжнародні стандарти.

Анотація. Исследован вопрос применения статьи 2 Конвенции о защите прав человека и основных свобод при осуществлении выдачи лица (экстрадиции). Человек, его жизнь, здоровье, честь и достоинство являются важнейшими ценностями демократического общества. Право на жизнь является фундаментальным, ведь обеспечивает естественное существование человека. Выделены, что право на жизнь является незыблемым и не подлежит дискриминации в любых ее проявлениях. Проанализированы вопросы закрепления норм Конвенции о защите прав человека и основных свобод, а именно положений о праве на жизнь лица не

только на национальном, но также и на международном уровнях. В частности, Украина, будучи правовым государством, подписала ряд международных соглашений, положение которых она непосредственно, ратифицировала. Кроме того, наше государство является членом международных организации и поэтому взяла на себя обязательства, которые должна выполнять в соответствии с нормами действующего законодательства. В частности, государства обязаны создать качественный механизм защиты и охраны права на жизнь человека. Проанализирован процесс соблюдения права человека на жизнь при осуществлении экстрадиции. Принимая во внимание тот факт, что организованная преступность начала распространять еще больше, в частности, на территориях нескольких государств одновременно, правовой институт выдачи личности преступника приобретает довольно актуальное значение на сегодня. Указано положения национального законодательства по осуществлению выдачи лица правоохранительными органами Украины. Выдача лица при осуществлении уголовного производства, является одной из форм реализации международного сотрудничества в данной сфере. Несмотря на это, нужно принимать во внимание, что право на жизнь является незыблемым, поэтому не может быть нарушено при осуществлении экстрадиции. В работе проанализирована практика международного сотрудничества по уголовным производствам, исследованы проблемы, возникающие в процессе осуществления экстрадиции. Несмотря на то, что право на жизнь закреплено на законодательном уровне, государства не всегда соблюдают положения международных договоров, и тем самым некачественно выполняют свои обязанности. В связи с этим, рассмотрена практика рассмотрения жалоб Европейским судом по правам человека.

Ключевые слова: экстрадиция, право на жизнь, международное сотрудничество, защита прав и свобод, международные стандарты.

Summary. *The question of the application of Article 2 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms in the course of extradition is examined. A person, his life, health, honor and dignity are the most important values of a democratic society. The right to life is fundamental because it ensures the natural existence of the individual. It is emphasized that the right to life is inviolable and non-discriminatory in all its manifestations. The question of fixing the norms of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, namely the provisions on the right to life of a person not only at national but also at international levels, is analyzed. In particular, Ukraine, as a rule of law, signed a number of international agreements, the provisions of which it directly ratified. In addition, our country is a member of international organizations and therefore has undertaken obligations that it must fulfill in accordance with the rules of current law. In particular, States are obliged to create a quality mechanism for the protection and protection of the right to human life. The process of observing the human right to life during extradition is analyzed. Taking into account the fact that organized crime has started to spread even more, in particular, in the territories of several states at the same time, the legal institution of extradition of an offender is becoming very relevant today. The provisions of the national legislation on the extradition of a person to the law enforcement agencies of Ukraine are specified. The extradition of a person during criminal proceedings is one of the forms of international cooperation in this field. Nevertheless, it must be borne in mind that the right to life is inviolable and therefore can not be violated during extradition. The paper analyzes the practice of international cooperation in criminal proceedings, investigates problems that arise in the process of extradition. Although the right to life is enshrined at the legislative level, states do not always comply with the provisions of international treaties and thus perform their duties poorly. In this regard, the case-law of the European Court of Human Rights has been reviewed.*

Key words: *extradition, right to life, international cooperation, protection of rights and freedoms, international standards.*

Постановка проблеми. Людина, її життя, честь та гідність є найважливішими цінностями громадянського суспільства та демократичної держави. Це обумовлено, насамперед, тим, що право на життя є основоположним правом індивіда, що забезпечує його природне існування. У зв'язку з цим, право на життя закріплене не лише на національному, але й також на міжнародному рівні. Держава, підписавши відповідні міжнародні зобов'язується добросовісно виконувати покладені на неї обов'язки, зокрема забезпечити існування належного ефективного механізму охорони та захисту вищезазначеного права. Незважаючи на це, не всі держави забезпечують належний та гідний рівень існування особи. Свідченням цього, є численні заяви до Європейського суду з прав людини. Беручи до уваги вище наведені твердження, вважаємо, що обрана тематика є актуальною та потребує ретельного дослідження та вивчення.

Аналіз останні досліджень та публікацій. Питанню дотримання прав людини, а саме права на життя відповідно о міжнародних стандартів, під час здійснення екстрадиції (видачі особи) присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: Буткевич В. Г. [2], Рабінович П. М. [3], Рогова О. Г. [8], Пшеничніков З. І. [10], Шевченко Ю. А. [1] та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на нормативне закріплення на міжнародному і національному рівнях права людини на життя, відсутній механізм ефективного захисту та охорони цього права, під час здійснення міжнародного співробітництва держав, а саме видачі особи (екстрадиції).

Цілями статті є аналіз проблем дотримання і захисту права на життя людини під час здійснення екстрадиції в межах міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях; вивчення та аналіз правового інституту екстрадиції; опрацювання міжнародної практики.

Виклад основного матеріалу. Питання захисту прав людини в Україні постало ще з перших років здобуття незалежності і набуло більшої актуальності після ратифікації Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у 1997 році [1, с. 301].

Після ратифікації даного міжнародно-правового документа Україна взяла на себе зобов'язання добросовісно виконувати відповідні обов'язки і тим самим не порушувати міжнародно-правові норми. Зокрема, варто зазначити, що дотримання міжнародно-правових засад є однією з латентних передумов вступу держави-претендента до Європейського Союзу. В умовах сьогодення, для Української держави дане питання є одним з найбільш актуальних, адже прагнення українського народу до зближення з Європейським Співтовариством закріплене навіть на рівні Конституції України. З-поміж норм Конвенції, які Європейський суд з прав людини вважає основоположними, це, насамперед, стаття 2, яка захищає право людини на життя, без якого користування будь-якими правами і свободами, гарантованими Конвенцією, було би ілюзорним [2, с. 98].

Вважаємо, що стаття 2 Конвенції «Право на життя» є однією з основоположних, адже захищає право людини на життя, що є найважливішою непорушною цінністю. Аналізуючи також статтю 3 «Заборона катування», можна зазначити, що дані норми закріплюють основу демократичного суспільства та правової держави. Відповідно до Конституції України, наша держава є правовою. Беручи до уваги положення Конвенції, вважаємо за необхідне зазначити, що в такій державі людина, зокрема її життя, честь та гідність, повинні бути пріоритетними в суспільстві. У зв'язку з цим, дані поняття потрібно закріплювати не лише на

законодавчому рівні, але й також повинен існувати ефективний національний механізм їх захисту та охорони. Право людини на життя, як влучно зазначає П. М. Рабінович, завжди корелює неодмінний обов'язок держави активно захищати життя: я маю право вимагати від держави, аби вона не тільки «не чіпала» мене, а щоб вона захищала мене, вчиняла активні дії для захисту мого життя [3, с. 33]. Зокрема, варто зазначити, що право на життя є основоположним, а тому воно закріплене в багатьох чинних міжнародно-правових документах. Так, вперше право на життя було проголошено у ст. 3 Загальної декларації прав людини 1948 р., відповідно до якої кожна людина має право на життя, свободу та особисту недоторканність [4]. У свою чергу, відповідно до ч. 1 ст. 2 Конвенції – право кожного на життя охороняється законом. Нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше ніж на виконання смертного вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який закон передбачає таке покарання [5]. Стаття 6 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права закріплює, що право на життя є невід'ємне право кожної людини. Це право охороняється законом. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя [6].

Україна, будучи членом міжнародно-правових організацій таких як Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та інші, підписавши відповідні міжнародні угоди, також закріпила дані положення на рівні Основного закону. Так, відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У свою чергу, стаття 27 закріплює невід'ємне право кожної особи на життя: «ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини» [7]. Право на життя беззаперечно є одним із невід'ємних прав людини. Без дотримання цього права, виконання всіх інших немає сенсу. Дану позицію аргументуємо тим, що перш за все, держава та міжнародна спільнота

повинна подбати про непорушність та забезпечити відсутність посягання на людське життя, беручи до уваги той факт, що людина є пріоритетною цінністю. Немає сенсу захищати та охороняти політичні, соціальні, економічні та інші інтереси населення та суспільства загалом, якщо буде порушений стандарт належного та гідного існування особи.

Право на життя – це перше право, яке згадується у Конвенції. І це не дивно, оскільки інші права не мають великого значення, якщо можливим є свавільне позбавлення життя людини. Основоположний характер цього права можна побачити з того, що ним відкривається список так званих невідступних прав, тобто прав, щодо яких держава не може зробити передбаченою статтею 15 Конвенції заяву про відступ, або, як її ще називають, делегацією від дотримання певних положень Конвенції у зв'язку з війною або іншою надзвичайною ситуацією, що ставить під загрозу життя нації [1, с. 301]. Варто погодитись з О. Г. Роговою, яка вказує, що право людини на життя – це свобода людини безпосередньо реалізовувати можливості, які вона має внаслідок своєї належності до виду *Homo sapiens*, та задовольняти необхідні сутнісно-якісні біологічні, соціальні, духовні, економічні та інші потреби, неподільні із самою людиною, що об'єктивно визначаються досягнутим рівнем розвитку людства і мають бути всезагальними [8, с. 13].

Вважаємо, що від рівня дотримання та ефективного захисту, охорони життя людини, залежить рівень розвитку держави. Це пов'язано, насамперед, з тим, що особа є повноцінним членом суспільства, яке вона формує. Саме право на життя регламентує її природне існування, у зв'язку з чим є першопочатковим та непорушним.

Беручи до уваги, ч. 2 ст. 2 Конвенції необхідно зазначити, що позбавлення життя не розглядається як таке, що вчинене на порушення цієї статті, якщо воно є наслідком виключно необхідного застосування сили: а) для захисту будь-якої особи від незаконного насильства; б) для здійснення

законного арешту або для запобігання втечі особи, яку законно тримають під вартою; с) при вчиненні правомірних дій для придушення заворушення або повстання [5].

Слід наголосити на тому, що текст статті 2 початково передбачав можливість позбавлення життя на виконання смертного вироку суду, однак вже у 1983 році до Конвенції був прийнятий додатковий Протокол № 6, зміст якого передбачав, що смертна кара скасовується, і нікого не може бути засуджено до такого покарання або страчено в мирний час. Однак, у 2002 році вже було прийнято Протокол № 13, який передбачає повну і остаточну заборону смертної кари за всіх обставин, включаючи воєнний час. Відтоді стаття 2 не передбачає можливості позбавлення життя на виконання смертного вироку [1, с. 302]. Аналізуючи статтю 2, ми також з'ясували сферу застосування даних положень. Це, зокрема, усі випадки насильницької смерті чи зникнення особи; розслідування обставин смерті та зберігання матеріалів такого розслідування; планування та проведення операцій із застосуванням сили; виключно необхідне застосування сили; застосування зброї та спецзасобів; смерть під час військової служби; надзвичайні ситуації, бойові дії, військові навчання; загроза для життя у разі вислання (депортації, екстрадиції) тощо [9, с. 89].

Ми спостерігаємо, що сфера застосування обраної статті є досить багатогранною. Незважаючи на це, нас зацікавив саме процес екстрадиції та дослідження питання дотримання права людини на життя під час його реалізації. Саме тому, бажаємо коротко охарактеризувати вище зазначений інститут.

На сьогодні в Україні актуальним є питання співробітництва держав щодо врегулювання різних сфер суспільних відносин, зокрема, правових. Стрімке поширення та розвиток злочинності зумовлюють активізацію взаємодії міжнародного та внутрішнього права задля об'єднання зусиль держав у боротьбі проти сучасних викликів та загроз всьому людству. Під

час екстрадиції досить часто виникає необхідність та доцільність законного обмеження осіб у правах і свободах шляхом застосування кримінального процесуального примусу, що необхідно робити з урахуванням загальноновизнаних міжнародних стандартів у галузі прав людини та засад кримінального провадження [10, с. 638].

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 541 Кримінального процесуального кодексу України: видача особи (екстрадиція) – видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку. Екстрадиція включає: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи; перевірку обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактичну передачу такої особи під юрисдикцію запитуючої держави [11]. Вивчаючи чинне кримінальне процесуальне законодавство, ми дійшли висновку, що внесені зміни до Кримінального процесуального кодексу України у 2010 р., у розрізі питання видачі особи (екстрадиції) має більше позитивний, ніж негативний характер. Видача особи іноземній державі є однією з форм кримінальної міжнародно-правової допомоги. Даний інститут повинний сприяти не лише якісному співробітництву, але й ефективному та законному кримінальному розслідуванню. Незважаючи на це, право людини на життя не повинно бути порушене під час здійснення екстрадиції. Як ми вже зазначали, людина є основоположною цінністю демократичної держави та громадянського суспільства. Неважливо в якому правовому та соціальному статусі перебуває така особа, вона є людиною і це найголовніше. Саме тому, вважаємо, що право людини на життя є непорушним.

Варто наголосити, що Україна також уклала низку двосторонніх договорів, зокрема з Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24.05.1993 р.;

Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах 09.01.1995 р.; Федеративною Республікою Бразилія про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 16.01.2002 р. тощо, які також закріплюють порядок видачі особи під час кримінального провадження. Незважаючи на це, передбачено ряд випадків, у зв'язку з якими, така видача заборонена. Вважаємо, що такі обмеження спрямовані на дотримання та охорону законних інтересів, зокрема права на життя, таких осіб, запобігаючи порушенням ст. 2 Конвенції. Аналізуючи практику міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях виявляється можливим виявити, що досить проблемним є питання захисту права на життя, у тому числі і під час здійснення екстрадиції. Дана проблематика виникає через те, що держави-учасниці Конвенції не приділяють належної уваги захисту прав людини. Зокрема, особи, що перебувають під юрисдикцією такої держави мають право на забезпечення та запобігання порушенню їхнього права на життя, шляхом реалізації ефективного розслідування, дотримання чинного національного та міжнародного законодавства, а найголовніше належного та гідного поводження з ними. Свідченням цього є численні скарги до Європейського суду з прав людини. Саме тому хочемо проаналізувати декілька з них.

Зокрема, у справі «Гюзелюртлу та інші проти Кіпру та Туреччини» від 29 січня 2019 року заявники були близькими родичами трьох вбитих громадян Кіпру, які були знайдені мертвими зі слідами вогнепальних поранень 15 січня 2005 р. в районі шосе острова Нікосії-Ларнаки у тій його частині, що контролюється кіпрським урядом. Розслідування зухвалого вбивства було розпочато як органами влади Турецької Республіки Північного Кіпру (ТРПК), так і Кіпру. Хоча в результаті численних слідчих дій було встановлено підозрюваних осіб та їх місцезнаходження на території ТРПК, проте надалі розслідування зайшло в «глухий кут». Суд встановив, що ні відмова Кіпру в наданні всіх доказів властям ТРПК чи

Туреччини, ні його неспроможність передавати провадження до органів влади ТРПК або Туреччини, стало порушенням її обов'язку співпрацювати в контексті процесуальної частини ст. 2. Конвенції. Туреччина не доклала мінімальних зусиль, необхідних для обставин справи, а тому не виконала свого зобов'язання співпрацювати з Кіпром для ефективного розслідування вбивства родичів заявників. Цей висновок робить непотрібним визначати, чи вимагається від Туреччини в конкретних обставинах справи екстрадицію деяких або всіх підозрюваних, проханих на Кіпрі. Туреччина порушила свій обов'язок співпрацювати в контексті процесуальної частини ст. 2 за ненадання аргументованої відповіді на прохання про видачу Кіпру [12].

У справі *Romeo Castaño* проти Бельгії Європейський суд з прав людини одногосно встановив порушення статті 2 (право на життя) Європейської конвенції з прав людини відповідно до процесуального аспекту (ефективне розслідування). Органи влади Бельгії не скористалися можливістю згідно з законодавством Бельгії (розділ 15 Закону про Європейський ордер на арешт) подавати запит про додаткову інформацію щодо застосування режиму в'язниці у справі N.J.E. і, зокрема, щодо місця та умов тримання під вартою для того, щоб перевірити, чи її видача викликатиме реальний і конкретний ризик порушення Конвенції. Як наслідок, перевірка, проведена судами Бельгії під час провадження про видачу, не була достатньо обґрунтованою для того, щоб Суд виявив, що підстава, на яку вони посилалися для відмови в видачі N.J.E. на шкоду правам заявників мала достатню фактичну основу. Відповідно, Бельгія не виконала своє зобов'язання співпрацювати, яке витікає з процесуального аспекту статті 2 Конвенції. Отже, мало місце порушення цього положення. Проте Суд наголосив, що виявлення порушення не обов'язково означає, що Бельгія була зобов'язана передати N.J.E. органам влади Іспанії. Відсутність достатньої фактичної підтримки відмови в її видачі навела Суд на висновок про порушення статті 2 [13].

У справі Бадер та Канбор проти Швеції Суд одноголосно вирішив, що депортація заявників до Сирії може означати порушення статті 2 (право на життя) та статті 3 (заборона нелюдського або принизливого поводження) Європейської конвенції з прав людини. Суд констатував, що уряд Швеції не отримав ніякої гарантії від сирійської влади, що справу г-на Бадера не було б знову відкрито, і що прокурор буде не вимагати смертної кари в будь-якому повторному розгляді. За цих обставин шведська влада піддала б пана Бадера серйозному ризику, відправивши його назад в Сирію. Суд розглянувши, що громадянин Бадер має виправдані і цілком обгрунтовані побоювання, що смертний вирок щодо нього може бути виконаний, якщо він буде змушений повернутися на батьківщину. Більш того, оскільки страти проводяться без будь-якої публічної перевірки або відповідальності, обставини, що оточують його страту, неминуче викличуть у Бадера значний страх і страждання, в той час як він і інші заявники зіткнуться з нестерпним невизначеністю щодо того, коли, де і як буде здійснюватися кара [14].

Висновки. Виходячи з вищевикладеного, та проаналізувавши нормативне регулювання, а також практику здійснення міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях, а саме процес здійснення видачі особи (екстрадиції) в Україні та в інших державах, спостерігаємо недосконалість правового регулювання та реалізації цього інституту. Беручи до уваги той факт, що життя людини є найважливішою цінністю, вважаємо, що при здійсненні екстрадиції необхідно забезпечити дотримання і захист права людини на життя, яке закріплює ст. 2 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Через різне правове регулювання механізму притягнення до кримінальної відповідальності в державах, які є сторонами здійснення екстрадиції виникає необхідність у дослідженні не тільки національних законодавств, а й положень міжнародних договорів, які регулюють порядок здійснення екстрадиції. Під час прийняття рішення про видачу особи запитувана

держава, в цілях дотримання усіх прав і свобод людини, повинна дослідити законодавство запитуючої держави, задля усунення усіх ризиків і випадків порушення прав людини, а особливо, порушення основоположного права на життя. Вважаємо, що обрана тематика є актуальною, тому потребує детального вивчення. Оскільки правовий інститут видачі особи широко використовується в умовах сьогодення, кожна держава повинна створити ефективний механізм захисту прав людини, зокрема права на життя.

Література

1. Шевченко Ю. А. Механізм захисту права на життя у світлі практики Європейського суду з прав людини у справах проти України // Молодий вчений: юридичні науки. 2018. № 3 (55). С. 301–307.
2. Буткевич В. Г. Право на життя – основоположне право ЄКПЛ. Становлення і розвиток критеріїв і стандартів його застосування // Європейський суд з прав людини. Судова практика: дод. до журн. «Право України». № 2: Стаття 2 ЄКАЛ «Право на життя»: у 3 кн. 2011. Кн. 2. К.: Ред. журн. «Право України». 2011. 1108 с.
3. Рабінович П. М. Право людини на життя (стаття 2 ЄКПЛ) / П. М. Рабінович // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст. К.: ВІПОЛ. 2004. С. 33–40.
4. Загальна декларація прав людини: міжнародно-правовий документ від 10.12.1948 р. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: міжнародно-правовий документ від 04.11.1950 р. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: міжнародно-правовий документ від 16.12.1966 р. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Рогова О. Г. Право на життя в системі прав людини: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Х., 2006. 20 с.
9. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.
10. Пшеничніков З. І. Екстрадиція: деякі аспекти теорії і практики / З. І. Пшеничніков // Молодий вчений: юридичні науки. № 5 (57). С. 638-640.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Гюзелюртлу та інші проти Кіпру та Туреччини». (Guzelyurtlu and others v. Cyprus and Turkey). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-113074%22%7D>
13. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Romeo Castaño проти Бельгії». (Case of Romeo Castaño v. Belgium). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22Romeo%20Casta%C3%B1o%22%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-194618%22%7D>
14. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Бадер та інші проти Швеції». (Case of Bader and Kanbor v. Sweden). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22E2%84%9613284%22%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-70841%22%7D>

References

1. Shevchenko Yu. A. Mekhanizm zakhystu prava na zhyttia u svitli praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravakh proty Ukrainy // Molodyi vchenyi: yurydychni nauky. 2018. № 3 (55). S. 301–307.
2. Butkevych V. H. Pravo na zhyttia – osnovopolozhne pravo YeKPL. Stanovlennia i rozvytok kryteriiv i standartiv yoho zastosuvannia // Yevropeyskyi sud z prav liudyny. Sudova praktyka: dod. do zhurn. «Pravo Ukrainy». № 2: Stattia 2 YeKAL «Pravo na zhyttia»: u 3 kn. 2011. Kn. 2. K.: Red. zhurn. «Pravo Ukrainy». 2011. 1108 s.
3. Rabinovych P. M. Pravo liudyny na zhyttia (stattia 2 YeKPL) / P. M. Rabinovych // Yevropeiska konventsiiia z prav liudyny: osnovni polozhennia, praktyka zastosuvannia, ukraïnskyi kontekst. K.: VIPOL. 2004. S. 33–40.
4. Zahalna deklaratsiia prav liudyny: mizhnarodno-pravovyi dokument vid 10.12.1948 r. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
5. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: mizhnarodno-pravovyi dokument vid 04.11.1950 r. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Mizhnarodnyi pakt pro hromadianski i politychni prava: mizhnarodno-pravovyi dokument vid 16.12.1966 r. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
7. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Rohova O. H. Pravo na zhyttia v systemi prav liudyny: avtoref. dys. na zdob. nauk. stup. kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.01 / Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. Kh., 2006. 20 s.

9. Fulei T. I. Zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni pravosuddia: Naukovo-metodychnyi posibnyk dlia suddiv. 2-he vyd. vypr., dopov. K., 2015. 208 s.
10. Pshenychnikov Z. I. Ekstradytsiia: deiaki aspekty teorii i praktyky / Z. I. Pshenychnikov // Molodyi vchenyi: yurydychni nauky. № 5 (57). S. 638-640.
11. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
12. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Hiuzeliurtlu ta inshi proty Kipru ta Turechchyny». (Guzelyurtlu and others v. Cyprus and Turkey). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-113074%22%5D%7D>
13. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Romeo Castaño proty Belhii». (Case of Romeo Castaño v. Belgium). URL:<https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22Romeo%20Casta%C3%B1o%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-194618%22%5D%7D>
14. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Bader ta inshi proty Shvetsii». (Case of Bader and Kanbor v. Sweden). URL:<https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22%3A%5B%22%E2%84%9613284%2F04%22%5D%2C%22itemid%22%3A%5B%22001-70841%22%5D%7D>